

IMPORTANȚA COMUNICĂRII COPIL - PĂRINTE LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ

Pletniov Olesea, doctorandă, lector UPS „Ion Creangă”

Summary

Communication is a phenomenon of society without which nothing could be accomplished. Children need to be listened to by parents to do so, adults need to communicate with them, be at their disposal, listen to them with great care.

The pre-school period is the period that is characterized by the deepest and productive psychic features of the child's individuality.

Communication is a need of the child to integrate into society. The need for communication at pre-school age can be satisfied by the parent because he is emotionally bound by him and satisfying his needs influences the relations between the two.

„Multe dintre lucrurile de care avem nevoie pot să aștepte, copilul nu poate.

El nu înseamnă mâine; el înseamnă azi”

Gabriela Mistral

În secolul XXI sunt multe metode de comunicare: telefonul, rețelele de socializare și totuși ducem lipsă de comunicare. Comunicarea este un fenomen al societății fără de care nu ar putea realiza nimic. Pentru a putea transmite ceva este nevoie de comunicare, pentru a avea relații este nevoie de comunicare, pentru a crește copii este nevoie de comunicare și totul ar putea continua. Necesitatea comunicării a fost, este, și va fi de o importanță majoră în relațiile părinte-copil, copil-copil, om –om. De aceea acest subiect este actual și azi și este studiat de mulți psihologi și pedagogi. Fiecare persoană găsește timp pentru lucrurile și oamenii importanți din viața sa. Dacă reușim să acordăm timpul nostru copiilor, ei vor înțelege cu siguranță ce reprezintă ei pentru noi.

Comunicarea este o componenta esențială a vieții, componenta care trebuie să fie înțeleasă cât mai corect pentru a-și atinge scopurile. Pentru a stăpâni comunicarea trebuie să o înțelegem, să înțelegem elementele ei de bază.

În esență, comunicarea reprezintă schimbul unei particule dintr-o parte a spațiului în alta parte a spațiului, particula reprezentând subiectul comunicat: un obiect, un mesaj scris, o idee. Acest mod simplu de înțelegere a esenței comunicării conduce la următoarea definiție: „Comunicarea reprezintă considerarea și acțiunea de a deplasa un impuls sau particula de la un punct sursă, pe o anumită distanță, cu intenția de a reconstitui la un punct de recepție, un duplicat/copie și o înțelegere a ceea ce a emanat de la punctul sursă.”

Comunicarea cu copiii nu poate fi amânată pe mâine deoarece mâine este altă perioadă de dezvoltare. Copiii nu pot aștepta. Timpul acordat lor este întotdeauna cel mai important. Dacă părinții așteaptă un moment mai bun, până încheie ceea ce au de realizat la slujbă, până când se simt mai odihniți, până săptămâna viitoare, până anul viitor, copiii deja au crescut și perioada cea

mai bună a dispărut deja. Adulții ar trebui să se întrebe dacă oferă într-adevăr copiilor tot timpul pe care aceștia îl merită. Copiii au nevoie să fie ascultați de părinți pentru a realiza aceasta, trebuie ca adulții să comunice cu ei, să fie la dispoziția lor, să-i asculte cu mare atenție. Toate acestea necesită timp. Părinții din zilele noastre se plâng mereu de lipsă de timp.

În toate societățile au existat și vor exista legături între părinți și copii, mamele se ocupă în special de copii la vârste mici, în toate societățile copiii vor considera părinții responsabili de necesități, reușite și insuccesele lor. Relațiile între părinți și copii presupun un mecanism deosebit, filtrat social, ele au la bază statuarea comunicării în care se realizează un model, un pattern de conduită. În cadrul acestor relații părinții încearcă și de multe ori mulți dintre ei reușesc să socializeze copiii, contribuie la modificarea și perfecționarea stilului de interrelaționare din copilărie; ambele părți ale ecuației au nevoie de deprinderi, abilități sociale pentru facilitarea intercomunicării.

Binecunoscuta realitate psihologică potrivit căreia interrelația are obligatoriu la bază comunicarea este abordată și în acest tronson de studiere a relațiilor părinți-copii.

Dacă în timpul copilăriei părinții sunt cei care inițiază efectiv copilul în stabilirea relațiilor în familie, extinse apoi la grupul de joacă, în timpul adolescenței părinții nu mai reușesc să supravegheze minorii decât cu mare dificultate. În copilărie procurarea de jucării, alimentația, curățenia, conversația reprezintă apanajul exclusiv al adultului. În adolescență, tinerii aspirând la un alt statut decât cel de „copil” se împotrivesc dorinței părinților de a nu întârzia, de a avea grijă deosebită pentru studiu, de a nu intra în relații cu persoane rău intenționate, periculoase, de a nu-și crea și adopta modele „facile”. Părinții vorbesc și transmit enorm copilului în perioada miciei copilării, ei învață efectiv să vorbească, să participe la dialog. Copiii pun întrebări la care părinții încearcă să răspundă, ei ar trebui să ofere răspunsuri cât mai adecvate dezvoltării psihice a copilului. În adolescență, centrul de greutate al comunicării se deplasează de la nivelul exclusiv al familiei la nivelul grupului de colegi și prieteni. În perioada furtunoasă, frumoasă și tumultuoasă, plină de mari inegalități psihosociale, tânărul devine un veritabil participant la dialog, de multe ori fără să comunice nimic adultului și cel mai adesea părinților.

Nu s-au descoperit căi ușoare de a fi părinte, căi standart de comunicare dintre părinte și copil preșcolar. Copiii au nevoie de comunicare, de atenție, afecțiune, aprobare, ghidare și disciplină. Nu există o garanție că dacă petreci o anumită parte din timp cu copilul tău, vei avea o relație foarte bună cu acesta. De aceea, există cazuri de părinți foarte devotați copiilor lor, care sfârșesc prin a avea un fiu, care împarte celula unei închisori cu fiul unor părinți abuzivi.

Comunicarea este un factor de importanță mare atât pentru copil cât și pentru părinte. Ea influențează relațiile dintre copil și părinte la moment, dar și pe viitor. Particularitățile comunicării dintre părinte și copil sunt influențate de competențele de comunicare formate a

părintelui și de competențele de comunicare în formare a copilului, de satisfacerea trebuinței de comunicare a copilului și de comunicarea eficientă din frageda copilărie a copilului cu părintele.

Perioada preșcolară este perioada care se caracterizează prin cele mai profunde, și productive însușiri psihice ale individualității, este perioada unei intense receptivități, sensibilități și flexibilități psihice divergente. De aici necesitatea de a exercita și fructifica potențialul creativ al prescolarului, de a-i forma și dezvolta eul cognitiv, afectiv, socio-acțional în devenire.

De mic copilul este atras de povești. Aproape că nu există familie cu copii, care să nu aibă în bibliotecă cărți de povești. De aceea, în organizarea și desfășurarea activităților de lectură ale educatoarei, trebuie respectate cerințele pedagogice ce decurg din particularitățile de vârstă ale prescolarilor și specificul lecturilor ca mijloc al comunicării.

Cercetarea comunicării, inclusiv cea a copilului, a debutat cu cea mai pregnantă dintre forme: *limbajul*. Faptul este, oarecum paradoxal față de drumul firesc al dezvoltării naturale a copilului caracterizat de precocitatea manifestării competențelor comunicative față de cele lingvistice. Înainte de a fi o ființă vorbitoare, copilul este o ființă „*comunicatoare*”.

Limbajul în perioada preșcolară, devine un instrument activ și deosebit de complex al relațiilor copiilor cu cei din jurul său și în același timp, un instrument de organizare a activității psihice.

Variatatea și dificultatea sarcinilor, ilustrează problematica limbajului, cu care se confruntă copiii. Aceștia trebuie să achiziționeze și să stăpânească toate nivelurile limbajului, nu numai nivelul sunetelor vorbirii, ci trebuie să achiziționeze și să stăpânească și modul de combinare a cuvintelor în propoziție pentru a-și exprima gândurile.

Comunicarea orală, după Paul Cornea-în cazul literaturii pentru prescolari- lectură- asază în discuție „*trei eroi*”- atacanți: autorul, opera, lectorul. Studiile din prezent, analizează profund locul, rolul, valoarea și interdependența celor trei factori. Din mai multe puncte de vedere, genetic, istoric, sociologic etc. Genetic, opera literară este privită ca o rezultantă a unui complex de factori raportați la autor, reductibili în ultima instanță la: mediul socio-istoric, temperament, apartenența socio-culturală, formația intelectuală a autorului, evenimentele majore ce i-au modelat personalitatea. Toți acești factori condiționează creația.

Creația literară pentru prescolari este acea categorie a literaturii care se adresează copiilor între 3-6 ani și este accesibilă copiilor. De-a lungul timpului s-a creat un bogat tezaur, a cărui valorificare în munca cu prescolarii și cu celelalte categorii de copii, aduce mari servicii operei de educație.

Copiii, trebuie să dispună încă de la vârsta preșcolară de capacitatea de a comunica cu cei din jur, de a-și exprima în mod inteligibil impresiile, gândurile, ideile, ceea ce va constitui o bază

în activitatea școlară și, apoi, în viața socială de mai târziu. De aici decurgând necesitatea însusirii vorbirii în mod sistematic în cadrul grădiniței de copii.

Însusindu-și limba, copilul dobândește mijlocul prin care poate să realizeze comunicarea cu cei din jur în forme superioare, poate ajunge la cunoașterea cât mai deplină a realității obiective. Imposibilitatea de a comunica prin limbaj ar modifica relațiile lui cu oamenii, cu realitatea înconjurătoare, l-ar împiedica, în mare măsură, să participe la o activitate sau alta, dacă nu s-ar organiza o muncă instructiv-educativă specială. Limbajul copilului prescolar se dezvoltă masiv sub influența adulților, cu care stabilește relații de comunicare din cele mai complexe. Vocabularul copilului crește, numărând la vârsta de 6 ani circa 3500 de cuvinte, în condițiile în care există o preocupare în această direcție din partea adulților. În mod spontan copilul își însușește concomitent și structura gramaticală a limbii materne.

Atunci când nu au la îndemână cuvinte potrivite pentru diversele situații, prescolarii și le construiesc, pornind de la cele însușite de la adult. (Slama-Cazacu T., 1980).

Dacă urmărim cu atenție un grup de copii, imediat îi vom distinge pe cei care sunt siguri pe ei. Orice părinte trebuie să considere o prioritate dezvoltarea la copil a unui sentiment de încredere de sine. Unul dintre cele mai importante lucruri pe care trebuie să îl transmită un părinte copilului său este acela de a-l face să știe că este iubit.

Copiii au nevoie să fie ascultați de părinți. Pentru a realiza aceasta, trebuie ca adulții să fie la dispoziția lor și să-i asculte cu mare atenție. Prescolarul nu poate dobândi o asemenea maturitate, dar comportamentul lui într-o relație de comunicare poate fi orientat, dirijat, constientizat pentru a prefera un asemenea mod de a interacționa. De aceea e recomandat ca educatoarea să-l asculte, chiar dacă el nu răspunde corect și să-l încurajeze, corectându-l cu tact. Aceasta pentru că se considera că a transmite informații unei persoane este suficient dar, se scapă din vedere impactul pe care îl au cuvintele asupra interlocutorului, atât din punct de vedere emoțional cât și din punctul de vedere al înțelegerii informațiilor. Din această cauză ajungem să fim dezamăgiți de faptul că vorbele noastre nu au avut efectul dorit.

La baza unei comunicări eficiente care să nu ducă la blocaje, stau mai multe condiții. Una dintre acestea ar fi inițiativa comunicării care constă în a avea curajul exprimării unei atitudini vizavi de fapta petrecută și în asumarea responsabilității sentimentelor și dorințelor noastre și nu ascunderea exprimării sentimentelor de frica unor posibile repercursiuni negative. Pentru încurajarea inițiativei comunicării dintre copil și educatoare se impune ascultarea a ceea ce dorește să spună acesta și nu desconsiderarea copilului datorită lipsei sale de experiență. Astfel nu este de dorit ca adultul să formuleze și să ia o atitudine superioară prin care își impune suprematia fie verbal: “ Tu ești mic nu știi nimic”, “ Azi eu sunt seful”, “ Când vorbesc eu, tu să taci!”, “

Deseneaza cum iti spun eu!”, fie nonverbal: privirea “de sus”, incrunzata, glaciara, evitarea privirii copilului, zambet “superior” , ironic.

Pentru o comunicare eficienta este preferabila tratarea copilului de pe pozitia de egalitate ca si cum ar fi cel mai bun prieten al nostru, dar acesta sa fie constient de existenta unor limite si a unei ierarhii. Comunicand cu copilul este bine ca acesta sa simta ca i se acorda atentie, ca exista tot timpul un contact vizual si o postura care sa indice ascultarea, ca nu mai are de ce sa-i fie frica fiindca spune ce simte si ce doreste. Altfel spus sa simta ca manifestam respect fata de persoana sa.

Există o serie de atitudini, frecvent întâlnite, nu doar inhiba sau scad eficiența comunicării, ci predispun apariția conflictelor si implicit a blocajelor.

Atitudinile negative nu pot fi negate. Dacă ne simțim într-un anume fel trebuie să înțelegem motivul și să acționăm pentru a elimina cauza. Copiii nu pot fi păcăliți în asemenea situații, indiferent de cuvintele de care uzăm. E mai bine să ne exprimăm adevăratele sentimente, chiar dacă nu sunt dintre cele mai bune. Copiii devin confuzi și neliniștiți, când încearcă să răspundă unor mesaje contradictorii, ambigue.

E mai bine să fii bun și supărat decât să încerci să fii un „bun” părinte, care nu se înfurie niciodată. Copiii nu se așteaptă la părinți perfecți, ci la unii care să fie corecți în ceea ce privește propriile sentimente. Nu sunt fragili. Suportă mai ușor atitudini negative oneste, decât cuvinte superficiale.

Problemele de comunicare apar, de asemenea, când părinții încearcă să-i ferească pe copii de situațiile dificile, trimițându-le mesaje de tipul „totul e în regulă”, când, în realitate, este exact invers. Cei mici știu întotdeauna când ceva nu este așa cum ar trebui să fie. Imaginația lor poate crea chiar situații mai stresante decât adevărul. Este foarte nepotrivit să i se spună „totul e perfect”, când nu este. Ei văd adevărul, indiferent de ceea ce li se transmite prin cuvinte, de către adulți.

Când se întâmplă ceva grav în familie e mai bine să explicăm situația așa cum este, decât să-i lăsăm să presupună că ei sunt cauza problemei. Afirmările parentale, care intenționează să ascundă situațiile dificile, îi determină pe copii să se simtă extrem de nesiguri.

Comunicarea este o condiție esențială în formarea relațiilor sănătoase dintre părinte și copii preșcolarii, pentru realizarea ei este nevoie de implicarea zilnică a părintelui în viața copilului preșcolar. Părintele este sursa de bază a copilului de a cunoaște socialul.

Comunicarea părintelui cu copilul la această perioadă de vîrstă 3-6 ani duce la prevenirea dereglărilor în personalitatea copilului. Comunicarea, începînd cu ani 50 din secolul XX este asociată cu o orcherstră astăzi o putem asocia cu un aisberg, ce se vede sunt cuvintele dar partea care nu se vede sunt atitudinile, comportamentul, persoana individului.

Atunci cînd se vorbește despre cei șapte ani de acasă se ia în considerare și comunicarea dintre părinte și copilul preșcolar care în ultimul timp este lipsit copilul de ia. În această perioadă au loc schimbări esențiale pentru dezvoltarea relației dintre părinte și copil care va marca viitorul următoarei generații.

Comunicarea este o trebuință a copilului de a se putea integra în societate. Trebuința de comunicare la vârsta preșcolară poate fi satisfăcută de părinte deoarece este legat emoțional de el și satisfacîndu-i această trebuință influențează relațiile dintre aceștea doi. Comunicare dintre părinte și preșcolar este influențată de competențele de comunicare deja formate a părintelui și de competențele de comunicare în formare a copilului. Părintele este unul din acei care contribuie la formarea competențelor la copil. Este de mare importanță mediul care îl formează părintele pentru acesta. Capacitatea copilului de a imita pe părinte îl ajută să se dezvolte.

Comunicarea este un factor de importanță mare atât pentru copil cît și pentru părinte. Ea influențează relațiile dintre copil și părinte la moment dar și pe viitor cu alte persoane. Particularitățile comunicării dintre părinte și copil sunt influențate de competențele de comunicare formate a părintelui și de competențele de comunicare în formare a copilului, de satisfacerea trebuinței de comunicare a copilului și de comunicarea eficientă din frageda copilărie a copilului.

Particularitățile comunicării eficiente a părintelui cu copilul preșcolar:

- particularitățile de vîrstă a părintelui și a copilului;
- timpul petrecut împreună;
- atitudinea părintelui față de copil în timpul comunicării;
- tipul de comunicare folosit de părinte și copil;
- comunicarea „față în față”;
- copilul înțelege foarte bine mimica și pantomima părintelui;
- de a răspunde cînd copilul intrăbă, nu mai tîrziu;
- ascultarea copilului deoarece el este o personalitate;
- răbdarea părinților;
- aducerea la cunoștința copilului - limitele;
- tonalitatea folosită de părinte;
- copilul comunică cum a văzut la părinte, „copilul este oglinda părintelui”;
- copilul preșcolar nu poate să explice verbal totdeauna așa cum este situația reală direct părintelui, prin joc copilul comunică;
- competențele formate de comunicare a părintelui și competențele de comunicare a preșcolarului.

Bibliografie

1. Anghel P. Stiluri și metode de comunicare. București: Ed. Aramis, 2004.
2. Bolboceanu A. Psihologia comunicării. Chișinău: Univers Pedagogic, 2007.
3. Crețu T. Psihologia vârștelor. ed. a III-a rev. și ad. Iași: Polirom, 2009.
4. Dinu M. Comunicarea repere fundamentale. București: Algos, 2000.
5. Dinu M. Fundamentele comunicării interpersonale. București: ALL, 2008.
6. Faber A. Comunicarea eficientă cu copiii: acasă și la școală. București: Editura Curtea Veche, 2010.
7. Fiske J. Introducere în științele comunicării. Iași: Editura Polirom, 2003.